

Kompletterande inspel om klimatbistånd i reformagendan för biståndet

Act Svenska kyrkan står bakom de gemensamma synpunkter som skickas in av CONCORD Sverige. Utöver dessa framför vi nedanstående kommentarer. Se också punkt 5 i [En politik för världen](#).

1. Upprätthåll en hög andel stöd till klimatanpassning och håll fast vid biståndsmålet

Allt klimatbistånd måste bidra till biståndets övergripande mål att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck. I biståndsfinansierade klimatinsatser behöver därför klimatanpassning samt skador och förluster prioriteras framför utsläppsminskning. Sverige bör öka sitt engagemang för klimatomställning i de stora medelinkomstländer där utsläppen ökar snabbt, men detta behöver ske utanför biståndsbudgeten.

Behovet av klimatfinansiering ökar snabbt i takt med att klimatkrisen förvärras, och industriländerna har fortfarande inte levererat på löftena om 100 miljarder USD per år från 2020. Regeringens besked om att öka klimatbiståndet är därför välkommet. Samtidigt innebär kombinationen av å ena sidan en fryst biståndsbudget och å andra sidan ett utökat klimatbistånd att biståndet till andra ändamål minskar. Det betyder att regeringen i praktiken helt överger ambitionen att levat upp till åtagandet i UNFCCC om att klimatfinansieringen ska vara additionell – oavsett vilken definition av begreppet man använder.

För att inte klimatbistånd ska tränga undan insatser för att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck måste alla möjligheter till synergier tillvaratas, dvs klimatbiståndet måste utformas så att det också bidrar till att minska fattigdom. Möjligheterna till sådana synergier är generellt sett god för klimatanpassningsåtgärder och för kompensation för skador och förluster, vilka på olika sätt syftar till att stärka utsatta människors och samhällens resiliens. Arbete för att minska utsläpp överlappar betydligt mindre med arbete för att minska fattigdom eftersom de stora utsläppen inte görs av de människor, eller i de samhällen, som är målgrupp för Sveriges bistånd.

Vi förutsätter att regeringen kommer att använda olika definitioner av ”effektivitet” när den förtydligar vad ”effektiviserat klimatbistånd” innebär, eftersom effekten av olika typer av åtgärder måste mätas på helt olika sätt beroende på vad målet med åtgärden är: Utsläppsminskningar kan mätas i termer av mängden utsläpp som minskar eller undviks, medan anpassning mäts eller värderas i termer av ökad resiliens, ökad eller bevarad försörjningsförmåga, etc.

Om regeringen med effektivitet menar ”så mycket utsläppsminskning som möjligt per krona” så skulle ett ”effektiviserat klimatbistånd” sannolikt kräva en betydande omsvängning, från låginkomstländer till de medelinkomstländer där utsläppen är stora och snabbt växande. Nyttan av sådana åtgärder är global, eftersom det bidrar till att dämpa den globala uppvärmningen. Åtgärderna

skulle däremot inte bidra till att uppfylla målet för det svenska utvecklingsbiståndet: att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck. För dessa människor, om några, är behovet av befrielse från förtryck och mat på bordet och högre prioriterat än att minska klimatpåverkan.

Det finns mycket goda skäl för Sverige att växla upp sitt engagemang för att stödja klimatomställning i stora medelinkomstländer som Indien, Sydafrika och Nigeria där utsläppen idag ökar mycket kraftigt. Svenska företag har också kompetens, teknik och erfarenheter på en rad områden som är centrala i omställningen. Den kommersiella potentialen i sådana insatser gör att olika former av näringslivssamverkan, lån och garantier kan vara lämpliga medel för att främja sådan utveckling. *Men sannolikheten är stor den typen av insatser inte bidrar till att uppfylla målen för Sveriges bistånd, och att de därför måste finansieras utanför biståndsbudgeten.*

Act Svenska kyrkan föreslog redan för fem år sedan att regeringen skulle införa en ny bilateral form av klimatsöd som ska katalysera utsläppsminskningar i länder med växande klimatutsläpp och som skulle finansieras utanför biståndet (<https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo/klimat/infor-en-ny-form-av-klimatsod/>).

I det klimatarbete som finansieras genom biståndet behöver Sveriges starka betoning på stöd till klimatanpassning bevaras, vilket också är också i linje med beslut från COP26 om att andelen klimatfinansiering för anpassning åtminstone bör uppgå till 50%. Vidare bör [Sveriges ledande roll i att integrera jämställdhetsaspekter](#) stärkas ytterligare. Där sammanfaller målen med biståndets mål, och där saknas i stor utsträckning möjligheterna till privat och kommersiell finansiering. Biståndspengarna ska användas i de sammanhang där de uppfyller målen bäst, och där det inte finns alternativa finansieringar.

2. Integrera klimatrelaterade risker i arbetet för social trygghet

Sidas har under senare år – särskilt under covidpandemin – ökat sina insatser för att stärka uppbyggnaden av social trygghet i samarbetsländerna. Det finns idag en bred samsyn om att satsningar på social trygghet bör betraktas som långsiktiga investeringar snarare än kortsiktiga kostnader. De bidrar till en frisk och utbildad arbetskraft, social stabilitet och är en viktig förutsättning för ekonomisk utveckling och uppfyllande av flera av de globala målen.

Klimatförändringarna skapar och förvärrar kriser och förstärker i många fall social och ekonomisk utsatthet för bland annat kvinnor, barn och personer med funktionsvariationer. Sociala trygghetssystem är i grunden till för att hantera kriser för individer såväl som samhällen, samtidigt som de stärker förutsättningarna för människor som är i sårbara situationer och livsfaser. Det finns därför starka skäl för att koppla ihop och integrera klimatbiståndet med arbetet för social trygghet.

De befintliga systemen för social trygghet behöver riggas så att de har resurser och kapacitet att expanderas snabbt i samband med klimatrelaterade kriser. För att säkerställa att ingen lämnas utanför (*leave no one behind*) behöver systemen utformas så att de har potential att omfatta hela befolkningen.

Stöd till uppbyggnaden av rättighetsbaserat socialt grundskydd (*social protection floors* i enlighet med ILO rekommendation 202) bör spela en stor roll i Sveriges stöd till såväl klimatanpassning som ersättning för skador och förluster. Sverige bör också stödja ”klimatsäkring” av sociala trygghetssystem genom att säkerställa att klimatrisker beaktas vid utformningen av systemen. Däremot bör Sverige inte stödja uppbyggnad av specifika trygghetssystem för klimatrelaterade risker. Detta skulle bidra till att förvärra den fragmentisering som präglar trygghetssystemen i många utvecklingsländer och förstärka de brister som präglar behovsprövade program.

Svenska kyrkan

I avsaknaden av ett system för att ersätta de skador och förluster som klimatnödläget redan idag orsakar är det i praktiken det humanitära systemet som åtminstone delvis får täcka upp för de mest akuta förluster som människor drabbas av i klimatrelaterade krissituationer. Behovet av humanitärt bistånd har ökat dramatiskt de senaste åren och kommer sannolikt att öka i takt med att klimatnödläget förvärras. Det humanitära systemet är emellertid redan tänt till bristningsgränsen. Det är av flera skäl inte hållbart att förlita sig på humanitärt bistånd – i stället behöver det byggas ut breda trygghetssystem som når alla och snabbt kan växlas upp i krissituationer.

Läs mer om kopplingarna mellan social trygghet och klimatarbete i [Social protection and climate action](#).